

قانون متقابل تحریم آمریکا

صدباربگفتی که پریدیم و پریدیم، یگبارندیدم که پریدی

امیرفیض- حقوقدان

از آنجا که تحریرات به موضوع تحریم های یکطرفه آمریکا بقدر امکان احساس مسئولیت و ورود را داشته و چندین تحریر به موضوعات مربوط به تصمیمات دولت آمریکا و واکنش جمهوری اسلامی اختصاص یافته؛ احساس میکند که نسبت به قانون اقدام متقابل ماجراجویانه آمریکا مصوب ۲۲ مرداد همین سال جاری نیز ورودی داشته باشد.

تخلف شده یا نشده

موضوعی که محقق را با دست خالی روبرو میسازد این است که محقق نمیتواند بفهمد که جمهوری اسلام مدعی است که آمریکا برجام را نقض کرده است یا خیر ادعای نقض ندارد؛ زیرا هم ادعای نقض برجام از سوی آمریکا از طرف مسئولین جمهوری اسلامی خاصه آقای عراقچی عنوان شده است و هم ادعای رعایت مواد برجام از سوی آمریکا بوسیله مقامات جمهوری اسلامی از جمله همان آقای عراقچی اعلام گردیده است.

تصورنفرمائید که این سردرگمی جمهوری اسلامی تنها نسبت به نقض برجام از سوی آمریکا است بلکه در همه موارد مربوط به برجام و روابط با آمریکا هم این دودلی و سردرگمی وجود دارد از باب نمونه اظهارات آقای جواد ظریف در مورد اعتماد به امضای آقای جان کری وزیر خارجه پیشین آمریکا است که بعدا همان آقای ظریف آمریکا را غیرقابل اعتماد و امضای آقای کری راهم در راستای برجام غیرقابل اعتماد دانست.

در باب سردرگمی جمهوری اسلامی در روابط مالی و سیاسی با آمریکا همین اشاره کافی است که جمهوری اسلامی دقیقا نمیداند که در راستای با تحریمات چه مقدار از دارائی های ایران صادره شده است و این مطلب عجیب قشقرقی است که یک کشور با داشتن محاسبات عمومی و نظارت بانک مرکزی نداند که چه مقدار از دارائی های آن کشور صادره شده است (علاقمندان به موضوع به تحریرات سابقه رجوع کنند).

گیجی جمهوری اسلامی

در مورد گیجی و عدم تسلط جمهوری اسلامی بر برجام و موازین آن از جمله کمیسیون حل اختلاف میتوان به اظهارات آقای عباس عراقچی استناد کرد که باتفاق به آن رجوع میشود:

اظهارات عراقی

یک نمونه ازخامی وگجی جمهوری اسلامی نسبت به اجرانیات برجام اظهارات آقای عراقچی معاون وزارت خارجه وسرپرست تیم مذاکرات هسته ای است.

آقای عباس عراقچی در رابطه با تحریم هائی که آمریکا به بهانه آزمایشات موشکی علیه شخصیت های جمهوری اسلامی اتخاذ کرد گفت:

«اقدام آمریکا در افزودن نامهای جدید به فهرست تحریم های موشکی علیه ایران براساس آنچه در متن برجام آمده نقض برجام نیست؛ اما خلاف فرمایش مقام معظم رهبری است و برای ما نیز فرمایش ایشان ملاک است و از اول مذاکرات تاکنون نیز فرمایشات مقام معظم رهبری ملاک بوده و خواهد بود»

(عراقچی درمجلس اسلامی)

اتحادیه اروپا هم مدعی شد که آمریکا وجمهوری اسلامی هیچکدام خلاف برجام عمل نکرده اند.

خوب با اظهارنظر اتحادیه اروپا که با پشتوانه آژانس بین المللی تهیه شده و آن اظهار نظر مسخره عراقچی که در فوق ملاحظه گردید رفتن جمهوری اسلامی به کمیسیون حل اختلاف با چه توجیهی میتواند همراه باشد؟ واقعا این شد حرف که تحریم های آمریکا با آنکه خلاف برجام نیست ولی چون خلاف نظر رهبری است ما به کمیسیون حل اختلاف میرویم؛ مگر نظر رهبری از شروط اجرایی برجام است؟

آیا خامنه ای یکی از ارکان ماموریت شورای امنیت سازمان ملل به کشورهای ۱+۵ است که برجام باید در جهت خواستهای خامنه ای جریان اجرایی پیدا کند؟ واقعا چقدر مسخره و باعث تحقیر است که نماینده جمهوری اسلامی همین مهملی را که درمجلس اسلامی به خورد کسانی داده بخواد در دادگاه و یا کمیسیون حل اختلاف عنوان کند.

توجه این موارد به شخصی آنها عراقچی نمیتواند دلیل ندانستن باشد بلکه میتواند دلیل گجی و فشارهای نا متجانس باشد.

واکنش جمهوری اسلامی

جمهوری اسلامی به موازات تحریم شخصیت های جمهوری اسلامی ازسوی آمریکا به اعتبارپیش بینی در برجام راهی کمیسیون حل اختلاف شد که گویا تشکیل جلسه آن به ماه های آینده موکول شده است که تشتت نظریات مسئولین جمهوری اسلامی خاصه عراقچی تصور نمیکنم که مجال برای طرح موضوع در کمیسیون حل اختلاف بوجود آورد.

قانون تکراری

تاحال جمهوری اسلامی سه قانون در رابطه با اقدامات قضائی محاکم ایران علیه آمریکا وضع کرده است که اولین آنها قانون صلاحیت محاکم دادگستری جمهوری اسلامی برای رسیدگی به دعاوی علیه دول خارجی است که بسال ۱۳۹۰ بتصویب مجلس رسید.

قانون مزبور در پاسخ به اصلاحیه قانون مصونیت دولت های خارجی ایالات متحده موسوم به FISA مصوب سال ۱۹۹۶ میباشد.

باید دانست که به استناد قانون مزبور ایالات متحده احکام متعددی از مراکز اداری و یا حقوقی خود علیه جمهوری اسلامی و یا دستگاه های دولتی و خصوصی نیمه دولت صادر کرده که مشخص ترین آنها دادگاه ایالتی کلمبیا است که شرکت ایکان اینترنتی ایران ثبت شده در آمریکا را بمبلغ یک میلیارد و ۱۳۱ میلیون دلار به قربانیان اقدامات تروریستی محکوم کرد.

که با وجود قانون اقدامات قضائی محاکم ایران علیه آمریکا کوچکترین اقدام مثبت و قابل قبولی از جانب جمهوری اسلامی صورت نگرفته است.

خیلی اوقات قانون برای تسکین افکار عمومی بتصویب میرسد و همان موقع تصویب هم، دولت و مجلس میداند که آن قانون قابل اجرا نیست؛ قانون ایجاد صلاحیت برای دادگاه های ایران برای رسیدگی به دعاوی علیه آمریکا که سه بار بصورت قانون دریک ماهیت عمومی تصویب شده است؛ غیر قابل اجرا خواهد بود و برای نمایش واهی قدرت جمهوری اسلامی به مردم ایران است.

صدبار بگفتی که پریدم و پریدم ولی یکبار ندیدم که پریدی

مورد دوم

مورد دیگری که در فاصله قانون ۱۳۹۰ و قانون فعلی (امرداد ماه سال جاری) بتصویب رسیده قانون سفت و سختی است که علاوه بر تکرار قانون سال ۱۳۹۰ تکلیف مهمی هم برای دولت مقرر کرده است:

«هرگونه عدم پایبندی طرف مقابل در زمینه لغو موارد تحریم ها یا بازگرداندن تحریم های لغوشده و یا وضع تحریم، تحت هر عنوان دیگر را دولت موظف است به دقت رصد کرده و اقدامات متقابل در جهت حقوق ملت ایران انجام داده و همکاری داوطلبانه را متوقف کرده و توسعه سریع برنامه هسته ای صلح آمیز جمهوری اسلامی ایران را سامان دهد به طوری که ظرف مدت دو سال ظرفیت غنی سازی کشور به ۱۹۰ هزار سو افزایش یابد. شورای امنیت ملی مرجع رسیدگی به موضوع این شکایت میباشد.»

این قانون که در همین دیروز ۲۴ امرداد ماه سال ۹۶ که روحانی وزرای جدیدش رابه مجلس معرفی کرد هم مورد استناد او قرار گرفت که در واقع بنظر مردم تهدید آمریکا محسوب میشد! قانونی است که دولت را مکلف میسازد تا در صورت ایجاد تحریم های جدید از سوی آمریکا دولت همکاری های هسته ای (برجام) را متوقف کند و برخلاف محدودیت های برجام سریعاً به تولید مواد هسته ای صلح آمیز مبادرت نماید و در عین حال هم اقدامات لازم جهت حفظ حقوق ملت ایران (همان مواردی که در دو قانون مورد اشاره پیش بینی شده است) اقدام نماید.

دستآورد این قانون این است که به مجرد اعلام تحریم ها از جانب آمریکا قانون مزبور دولت جمهوری اسلامی را متعهد و مکلف ساخته که همکاری ها و تعهدات برجام را متوقف و فعالیت های هسته ای خود را بسرعت افزایش و تعقیب نماید ولی دیدیم ومی ببینیم که قانون هست ولی از اجرای آن خبری نیست.

موقعیت نیابتی

اساسا نیازه تصویب قانون خاصی برای جبران زیان ایرانیانی که از تحریم های آمریکا متضرر شده اند نیست زیرا بنا بر اصل حق حاکمیت دیپلماتیکی دولت ایران میتواند وحق دارد که از شهروندان کشور خود به نیابت از آنها علیه آمریکا ویا هر کشور خارجی اقدام نماید، کما اینکه آمریکا هم به نیابت از شهروندان خود علیه جمهوری اسلامی اقدام مینماید.

این اقدام میتواند به دوصورت انجام گیرد؛ اول آنکه طبق بند اول ماده ۳۴ اساسنامه دیوان لاهه کشورها میتوانند مستقیما علیه کشورهای دیگر به دادگاه مزبور رجوع کنند و این حق مشروط بر آن است که طرفین برای دیوان لاهه قائل به صلاحیت بشوند، که میدانیم جمهوری اسلامی از این موقعیت محروم است، دوم اینکه قراردادی بین طرفین وجود داشته باشد که اختلافات حاصله را در صلاحیت دیوان لاهه پیش بینی کرده باشد.

قرارداد مودت

قرارداد مودت وروابط اقتصادی و حقوق کنسولی ایران و آمریکا که در سال ۱۳۳۴ برابر ۱۹۵۹ بتصویت رسید در بند دوم ماده، ۳۱ دیوان دادگستری بین المللی مرجع حل اختلاف شناخته شده است؛ هر چند حقوقدانانی معتقد به تداوم قرارداد مزبور نیستند و نمیتوانند بقای آنرا با گروگان گیری و سیاست خصمانه آمریکا و ایران و برعکس واجد مشروعیت قانونی شناخت. ولی از آنجا که هم آمریکا و هم ایران به دفعاتی به استناد همان قرارداد مودت به دیوان دادگستری رجوع کرده اند و اکنون هم پرونده ۲ میلیارد دلاری ایران علیه آمریکا در آن دیوان مفتوح است و این بدان معناست که دیوان دادگستری صلاحیت خود را برای ورود به دعوی ایران و آمریکا کافی دانسته است، راه جمهوری اسلامی مراجعه به دیوان دادگستری است نه ایجاد صلاحیت برای دادگاه های داخلی.

البته با جریان سیاسی بین ایران و آمریکا و تهدیدات و قطع روابط و اظهارات مقامات سیاسی بسیار غیرقابل قبول است که بتوان به تداوم مشروعیت قرارداد مودت اظهار نظر کرد ولی از آنجا که در همان قرارداد ارتیکلی پیاده شده که هریک از طرفین میتوانند ظرف یکسال درخواست فسخ قرارداد را بنمایند و از آنجا که این درخواست از جانب ایران ویا آمریکا صورت نگرفته بنابراین به اعتبار نفس قرار داد مودت نمیتوان آنرا باطله اعلام کرد. اگر دیوان دادگستری با این استدلال موافق باشد که بنظر میرسد، موافق است و اگر از این طریق موفقیتی نصیب ملت ایران بشود **باید مدیون شاهنشاه ایران بود که بصیرت سیاسی**

وکشورداری اودر حدود ۵۸ سال قبل سبب دستآوردی شد که امروز ملت ایران از آن سود میبرد.

از چاله به چاه

جمهوری اسلامی که متوجه گاف عظیم خود در طرح شکایت به کمیسیون حل اختلاف شد (در تحریر قبل تحریم ۶ شرکت ایرانی مورخ ۲۹/۷/۲۰۱۷ توضیح داده شد که مکانیزم کمیسیون حل اختلاف طوری دربرجام پیاده شده که روسیه و چین نمیتوانند نقشی بنفع جمهوری اسلامی بازی کنند).

بلافاصله قانون اقدام متقابل با ماجراجویانه آمریکا را در همین ماه امرداد بتصویت مجلس رسانید و اکنون قانون مزبور در مسیر این تحریر مورد نقد قرار خواهد گرفت.

قانون مقابله با ماجراجویی های آمریکا

قانون مزبور که در همین امرداد ماه سال جاری بتصویب رسیده، مشتمل بر دو قسمت است یک قسمت اضافه کردن دوهزارمیلیارد تومان بر بودجه سپاه پاسداران است که یک هزار میلیارد آن در اختیار نیروی قدس که در حال حاضر در سوریه و عراق حضور دارد تخصیص یافته است.

این توضیح بجاست - برطبق انتشارات مجلس اسلامی دولت در سال جاری ۲۳ هزارمیلیارد تومان کسر بودجه دارد که تقریباً نصف بودجه نظامی کشور است، بنابراین دولت ناچار است کسربودجه خود را از طریق وام از بانک مرکزی و یا چاپ اسکناس تامین کند. مقصود از این اشاره این است که دوهزار میلیارد تومان نسبت به ۲۳ هزار میلیارد تومان کسربودجه رقم قابل محسوب نمیشود؛ البته مسئله کسری بودجه استفاده دولت از مجرای وام و یا چاپ اسکناس یک روند معمولی است برای جمهوری اسلامی (پایان)

۱- بخش دوم قانون مزبور

بخش دوم قانون که مورد نظر این تحریر است خیرازیک برنامه ریزی دقیق قانونی برای چپاول کشور است به سراغ آن میرویم:

یک بند بسیار قابل اهمیت قانون مزبور این است:

که قوه قضائیه موظف گردیده تا دادگاه هائی بوجود آورد که به شکایات زیان دیدگان از تحریم های آمریکا رسیدگی کند (۱)

در بند دیگر همان قانون آمده است:

وزارت دارائی وامور خارجه موظف هستند از شرکت های زیان دیده تحریم آمریکا حمایت کنند (۲)

تفسیر اجرائی مواد مزبور

(۱) قانون مزبور قانون عام است یعنی شمول آن متوجه شرکت های ایران و خارجی و نیز ایرانیان و یا خارجیانی میشود که در اثر تحریم های آمریکا ضرر کرده اند.

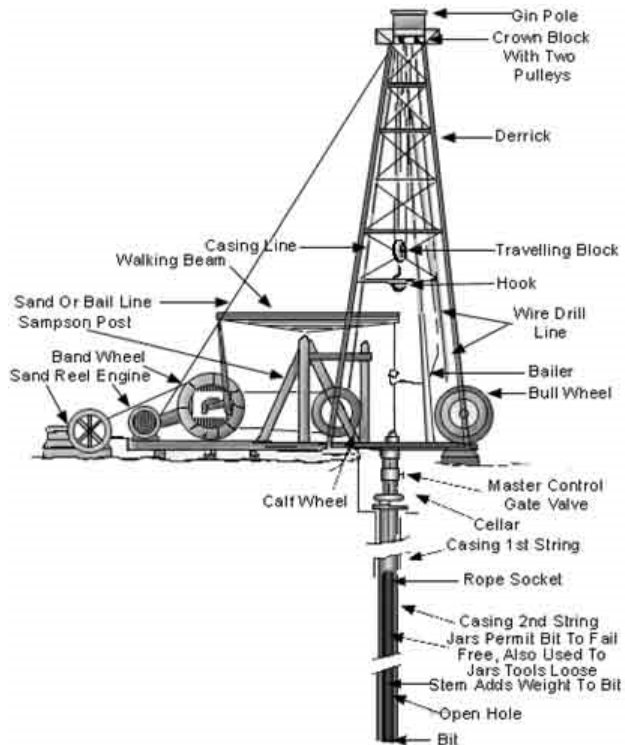
این بند که بظاهر متوجه محکومیت آمریکاست در عمل، جمهوری اسلامی متعهد علیه دعوا خواهد شد که موظف به جبران خسارات زیان دیده میگردد زیرا:

****** نظربه اینکه جمهوری اسلامی بموجب قرارداد مودت به دیوان دادگستری بین المللی علیه آمریکا به خواسته دو میلیارد دلار شکایت کرده، لذا مرجع قانونی برای شکایت ایرانیان علیه آمریکا همان دادگاه دیوان دادگستری خواهد بود نه دادگاه هائی که قوه قضائیه تاسیس میکند.

****** اگر دیوان دادگستری در جریان قانون اخیر جمهوری اسلامی مبنی بر تاسیس دادگاه های محلی برای تعقیب آمریکا قرار گیرد واجد این حق خواهد بود که بطور ضمنی صلاحیت خودش را در ورود به دعوی ایران و آمریکا به استناد قانون جدید جمهوری اسلامی زیر سوال ببرد.

****** در صورتی که دیوان به اعتبار ارجحیت عهدنامه های بین المللی بر قوانین داخلی اهمیتی به قانون اخیر جمهوری اسلامی ندهد حقوق ادعائی گروهی از ایرانیان و یا شرکت های خارجی که شکایت آنها در محدوده قانون اخیر جمهوری اسلامی است از روال رسیدگی دیوان خارج خواهد شد.

****** از آنجا که دولت ها به نیابت افراد کشورها وظیفه و حق دفاع از حقوق اهالی کشور خود را در مقابل دولت های خارجی دارند زیان دیدگان از تحریم ها میتوانند در دعوی علیه آمریکا جمهوری اسلامی را بعنوان ثالث طرف دعوا قرار دهند؛ و به اعتبار حق نیابت و حاکمیت دیپلماتیکی خواهان آن شوند که جمهوری اسلامی خسارات زیان دیده را پرداخته و سپس به آمریکا برای دریافت آن رجوع نماید و اینجاست که کیسه گشاد ته سوراخ جمهوری اسلامی برای چپاول اموال مملکت بدون مانع و درپوشش احساسات ضد آمریکائی براه خواهد افتاد.

****** از آنجا که دور زدگان تحریم ها بطور حتم با دست اندرکاران و مسئولان جمهوری اسلامی مربوط هستند و شاید هم قراردادهای عاملیت هم وجود داشته باشد و یا اثبات رابطه مزبور ممکن باشد لذا جمهوری اسلامی نمیتواند با وضع یک قانون از زیانی که به شرکت ها و افراد عامل او رسیده است خود را بکنار بکشد؛ لذا طرح دعوی ثالث بطرفیت جمهوری اسلامی آنها در دادگاه های جمهوری اسلامی و با پیوند ذاتی بین زیان دیدگان با مسئولین جمهوری اسلامی پیشرفت آن حتمی و بدون مانع خواهد بود.

ازباب نمونه

ازباب مثال رضا ضراب که اموال و دارائی هایش در آمریکا و ترکیه توقیف شده و گفته میشود که با پسر خامنه ای مجتبی شریک است با قانون مزبور مدعی جبران خسارت خواهد شد از کی نه از آمریکا بلکه از ایران که قانون تامین خسارات او به تصویب مجلس رسیده است، و در بندی از همان قانون قوه قضائیه و وزارت خارجه به حمایت از زیان دیده مکلف شده اند.

براستی کسی نمیداند که دقیقا چه افرادی متضرر از تحریم های آمریکا شده اند تصور میشود که قانون مزبور مشوقی باشد برای خروج آنها از پنهان کاری. هم دیروز خبری را گرفتم که یک خانواده ایرانی بنام حبیب الله زارعی بنوشته رویترز؛ متهم به جرائم دور زدن تحریم ها، تقلب بانکی، پولشویی از طریق فریب دولت آمریکا تحت تعقیب قرار دارند که بنوشته رویترز، تنها مجازات تقلب بانکی میتواند حد اکثر ۳۰ سال زندان باشد و رقم اتهامی آنها یکصد میلیون دلار است.